

Simon Ferenc: A tudományos munka technikája

„Az én egyszerű elképzelésem szerint a **tudományos elmélet** csupán **a világegyetem modellje** vagy éppen részleges modellje; olyan **szabályok gyűjteménye**, melyek megfigyeléseinkhez rendelik a modell mennyiségeit. Az elmélet csak a mi elménkben létezik, ezen túl semmi realitása nincs (akármit jelentsen is ez).”^[1] (Kiemelések tőlem. S. F.)

A tudományos munka logikájának legfontosabb lépései: adatgyűjtés, a jelenség leírása, megfigyelése; analízis, rendszerezés, modellalkotás, indukció, hipotézis, dedukció. **Célja:** a jelenség, a valóság bizonyított (mérésekkel, kísérlettel igazolt), minden mozzanatra kiterjedő magyarázata, vagyis tudományos módszerrel létrehozott és szaknyelven megírt interpretáció: a tudományos közlemény.

1. A téma, a tárgy meghatározása

2. Agyaggyűjtés

Milyen szakirodalmat és honnan tudok felhasználni? Általában mindenféle forrás használható, ami témába vág, és tudományos szempontból megfelelő.

2.1. **Elsődleges források:** kézikönyvek, lexikonok, enciklopédiák: általános és alapvető ismeretek, az alapl művek, a szakfolyóiratok

2.2. **Másodlagos források:** katalógusok és bibliográfiák: a szakirodalom feltárása, adatainak cédlázása

A cédula lehetséges vázlata példával

<i>A mű bibliográfiai adatai vagy a részlet oldalszámai (a további cédulákon azonosító rövidítés használható)</i>	<i>A cédula kulcsszava</i>	<i>modellalkotás</i>
<i>CSÚRI Károly: Lehetséges világok. Tanulmányok az irodalmi műértelmezés köréből, Tankönyvkiadó, Bp., 1987.</i>	<i>A szó szerinti vagy tartalmi idézet és oldalszáma</i>	<i>„A befogadónak a teljes jelanyag felmérésével kell megtalálnia/megalkotnia azokat az elvont szabályszerűségeket, melyek a szövegvilágok modellstruktúráját meghatározzák.” (279.)</i>
<i>Megjegyzések, ötletek</i>		

2.3. Módszerek

2.3.1. **On-line keresés:** a keresőprogramok hatékony használatával az Interneten. A legfontosabb a kitarítás: ha sok irreleváns találatunk lesz, pontosítsuk és szűkítsük a keresőkérdést. Ne

csak az első találati oldalt nézzük meg! Néha érdemes (még ha fizetni is kell érte) a különböző archívumokban, adatbázisokban keresni.

2.3.2. **Könyvtárkatalógus:** a felhasznált irodalom nagy része könyv alakban áll rendelkezésünkre. Vannak cédulás, mikrofilmes katalógusok a szerzők betűrendjében vagy tárgyszó szerint rendezve. Az on-line katalógusok egy vagy több könyvtár anyagának több szempontú visszakeresését, az adott dokumentum lelıhelyadatait, raktári jelzetét vagy akár egész szövegét is biztosítják, amit rögzítenünk kell a cédulákra.

2.3.3. **Folyóíráttár:** ha a legeslegfrissebb anyagokat is látni akarjuk, akkor érdemes a szakfolyóíráttárban is kutatni.

2.3.4. **Rejtett bibliográfia:** a könyvek lábjegyzeteiben és irodalomjegyzékeiben található könyvészeti adatok. Előfordulhat, hogy a különböző szerzők egymást idézik, és akkor nem igazán jutunk előre.

3. Az anyagok feldolgozása különböző olvasási, jegyzetelési technikákkal

3.1. **Áttekintő olvasás:** a kérdésselvetésünk alapján meghatározunk kulcsfogalmakat, amelyekre olvasás közben koncentrálni fogunk. Először átfutjuk a szöveget, és megpróbáljuk a legfontosabb állításokat kiszűrni. Megnézzük a címet, a megjelenés évét, hogy hányadik kiadás, a tartalomjegyzéket, előszót, bevezetést, és mindenek előtt az összefoglalást. Egy ilyen rövid áttekintés után kialakul bennünk egy kép az adott könyv tematikus felépítéséről. Amikor a konkrét tartalomra vagyunk kíváncsiak, akkor egyrészt olvashatjuk a szöveget függőlegesen: futtatjuk a szemünket a szövegen, és kulcsszavakat keresünk (ezek leginkább igék és főnevek). A kulcsszó a szöveg nyitja, ami a szöveget nyitja.

3.2. **Tanulmányozó olvasás:** amikor végre megtaláltuk a könyvnek azon részét, ami érdekes, akkor kezdődik a részletes, tanulmányozó olvasás. Szisztematikusan haladunk a szövegen, és következő kérdéseket tesszük fel: Hová akar eljutni a szerző? Miből indul ki, és milyen kérdéseket vet fel? Milyen tények állnak a szerző rendelkezésére, hogy az érvelését alátámassza? És a legfontosabb: a munkámhoz milyen fontos információkat találok a szövegben?

3.3. **A szöveg/valóság elemzése „zárt olvasással” és táblázatalakotással.** Eredménye a megértés és a szöveg/világot modellező táblázat megalkotása. Az **analízis** olyan tudományos módszer, amely részekre, alkotó elemekre bontja a vizsgált tárgyat (vö.: boncolás, kórbonctan). Ez a lépés tehát a szöveg/világ szétszedése, szerkezeti egységekre bontása, majd a szöveg/valóság elemeinek adott szempontok szerinti csoportosítása táblázatalakotással a „zárt olvasás” módszerével. A **„zárt vagy szoros olvasás”** (close reading; francia megfelelője a „szöveg kifejtése”, az explication de text) lényegében **aprólékos, lassú, nagyon alapos és figyelmes, a szöveg többszöri**, részenként visszatérő olvasását jelenti, amelynek célja a megértés. Ezt követően kell megalkotni a szöveg/világ tényállásainak osztályozásával és rendszerezésével a szöveg világát modellező táblázatot. A **modell:** a vizsgált rendszer vagy folyamat belső összefüggéseit, legjellemzőbb sajátosságait tömörítő **szemléltető minta**, rendszereket matematikai egzaktussággal képletekbe sűrítő formula. (Vö.: repülő- és hajómodellezés; modell a térkép, a makett, a kapcsolási rajz, az algoritmus, a szoftver stb.) A modellezés is tudományos módszer, amely a túlságosan bonyolult és nehezen kezelhető rendszereket a könnyebb áttekinthetőség kedvéért leegyszerűsíti, hogy tanulmányozhassa őket. A jó modell lényegében egyenértékű (analóg) a valódival, hiszen működik, de mégsem ugyanaz: a jó repülőgép-modell valóban tud repülni, de nem fér el benne egy ember sem, ugyanakkor kitűnő és pontos méréseket lehet végezni vele a szélcsatornában. A modell tehát egyszerűbb, áttekinthetőbb, elvontabb változata az eredetinek, de ugyanakkor teljességre is törekszik. A modellezés veszélyei: a túlságosan leegyszerűsített vagy túlbonyolított modell már elveszti szerepét. A jó modell új tudáshoz vezet, rendszerezi ismereteinket, rejtett kapcsolatokat tár fel a szöveg/világ elemei, tényállásai között. A táblázatalakotással történő elemzés lényege a zenekari partitúra „felfedezésének” hasonlatával is megvilágítható: csak úgy van értelme, ha egyszerre vízszintesen és függőlegesen is olvassuk; csak így ismerhetjük fel az összhangzattant.^[2] Egymás alatt szerepelnek a különböző hangszerek önálló szólamai, de mindez a zenében már együttesen szól. Ennek megfelelően kell eljárni a szöveg vagy a valóság elemzésénél is: a szöveg/világ elemeit annak belső logikájából következő **lényeges, mert**

ismétlődő szempontok szerint kell különböző oszlopokba rendezni. Az oszlopokon belüli elemek lényegében egymás ismétlődéseinek tekinthetők. Az vezet a felszíni szerkezetből a mélyszerkezethez, ami ismétlődik. A táblázaton belül **az ismétlődő elemek felismerésével, kiemelésével és osztályozásával kell megalkotni a** mélyszerkezet, a struktúra működésének lehetséges elméletét, a hipotézist.

Balról jobbra és felülről lefelé **soronként, vízszintesen** olvasva a felszíni szerkezetként áll előttünk. Ezt a modellt kell követnünk, ha **elmesélni** akarjuk a cselekményt, az eseményt, a valóságot, a kísérletet stb. Balról jobbra az oszlopokat egységként kezelve, az egyes **oszlopok tartalmát függőlegesen** olvasva, és a köztük lévő viszonyt is feltárva azonban felismerhetjük a struktúraszervező elvet, a működési szabályt, a jelenség mélyszerkezetét; ezt a modellt kell követnünk, ha **megérteni** akarunk. Egy szöveg/valóság/kísérlet szavait/adatait most számokkal helyettesítve a következő modell szemlélteti a módszer elméletét. A felszíni szerkezet: 1, 2, 4, 7, 8, 2, 3, 4, 6, 8, 1, 4, 5, 7, 8, 1, 2, 5, 7, 3, 4, 5, 6, 8 (összesen 24 elem). A táblázatalkotás: modell és módszer a megértéshez, a mélyszerkezethez vezető út.

Az olvasás iránya	1	2		4			7	8
A megértés iránya oszloponként		2	3	4		6		8
	1			4	5		7	8
	1	2			5		7	
			3	4	5	6		8

3.4. **Kivonatolás:** Amikor megtaláltuk a fontos információkat a szövegben, akkor azokat ki kell jegyezni. Érdemes a szöveget logikus szerkezetben feldolgozni. A legfontosabb téziseket felírjuk, és a cédulákon jelezzük a különböző összefüggéseket. A legfontosabb címszavak és kulcsfogalmak alapján rendszerezzük papírjainkat. Fontos, hogy egységes jelölési rendszert használjunk, hogy később is értelmezni tudjuk jegyzeteinket.

4. Az eredmények összegzése, tagolása, felépítése

Miután elég anyagot gyűjtöttünk, és a legfontosabb információkat szelektáltuk, akkor kezdődik a tematika tényleges összefoglalása, a logikai vázlat kidolgozása. Egy tudományos munka többféleképpen is tagolható:

- kronológiailag
- okok és okozatok szerint
- az általánostól a konkrétumig
- összehasonlító módon
- hipotézisalkotás induktív módon (a bizonyítástól az elméletig)

Hipotézisalkotás induktív (az egyediből az általánosra következtető) **logikai művelettel.** Eredménye: a felszíni szerkezetet létrehozó (generáló) elemek és szabályok, a mélyszerkezet hipotézisének felállítása. **Hipotézis:** olyan tudományos módszer és elmélet, amely csak részben igazolt tételeken, **feltevéseken alapuló próbálkozást jelent egy jelenség magyarázatára.** Ilyen hipotézis például az ősrobbanás elmélete, amely nem bizonyított ugyan, de a legvalószínűbb, leginkább lehetséges elmélet a világegyetem kezdetére, mert segítségével a legjobban magyarázhatóak működésének jelenségei; például az a bizonyított tény, hogy a világegyetem folyamatosan tágul. Ez úgy magyarázható, ha az ősrobbanással kezdődött. Hipotézis az is, ha a nyomozónak gyanúja támad egy személyre, aki szerinte elkövethette a bűncselekményt. Ez akkor jó és sikeres, ha segítségével el lehet jutni a bizonyításig. Hipotézist, lehetséges magyarázatot kell alkotni az elemek, adatok kapcsolódásainak szabályaira. A hipotézisalkotás logikai módszere az **indukció: következtetés** az

egy esetből, **az egyediből az általánosra**. Röviden: általánosítás. Arra kell magyarázatot alkotni, hogy miért ezekből az elemekből, miért az adott módon, és hogyan épül fel a jelenség.

- deduktív módon (az elmélettől a gyakorlatig)

A hipotézis ellenőrzése deduktív (az általánosból az egyedire következtető) **logikai művelettel**. A hipotézisben előállított mélyszerkezetnek (vagy annak modelljének) létre kell hoznia (generálnia) a felszíni szerkezetet (vagy annak modelljét). Amennyiben ez így történik, ezzel bizonyítottuk az elmélet, a magyarázat helyességét, hiszen a mélyszerkezet segítségével előállítottuk a felszíni szerkezetet, vagyis minden elemét magyarázni tudjuk, tehát megértettük azt. A hipotézis ellenőrzésének logikai módszere a **dedukció: következtetés az általánosból az egyedire, az egészről a részekre**. Röviden: levezetés. Azt kell ellenőrizni, hogy a feltételezésben, a **hipotézisben megfogalmazott szabályok valóban létrehozzák-e** (generálják-e) **a felszíni szerkezetet**. Vagyis engedelmeskedik-e a jelenség a megfogalmazott játékszabályoknak? Működik-e a gép, a kísérlet, a képlet? Az-e az eredmény, a gyakorlat, amit az elmélet előír? Ha igen, bizonyítottnak tekinthetjük a hipotézist; valószínűleg paradigma lesz belőle. Ha nem, akkor finomítanunk kell rajta, hogy pontos legyen, vagy el kell vetni, hiszen nem bizonyítható.

Fontos, hogy az olvasó egy átfogó képet kapjon, miről szól a dolgozat, milyen lépéseken keresztül jutottunk el az eredményhez. Érvelési rendszerünk az olvasó számára világos és követhető legyen.

Az érvek fajtái:

- meghatározásból levezetett érv
- ok-okozati összefüggésből származó érv
- körülményekből levezetett érv
- összehasonlításon alapuló érv
- ellentétben alapuló érv
- az általános-egyed elvén alapuló érv
- bizonyítékokból származtatott érv

5. Kidolgozás: a stílus és a forma

A szöveg/világ magyarázatának a leírása: az értelmezés megfogalmazása, a tudományos értekezés, a tanulmány elkészítése. A jó kommunikáció, a színvonalas értekezés, tanulmány megírásának szabályai és stílusának jellemző jegyei:

- Mennyiség: légy informatív, vagyis kifejtett; minden szükségeset magyarázz, és minden szót végy komolyan, de ne légy terjengős, vagyis ne ismételj fölöslegesen!
- Minőség: mindent bizonyíts, vagyis érvelj logikusan, és bizonyító erővel idézz!
- Viszony: maradj a tárgynál, vagyis jó címet adj, vagy csak a címre válaszolj!
- Mód: légy világos, egyértelmű, rendezett!

Egy tudományos munka általában három részből áll:

- előkészítés, bevezetés
- fő rész, tárgyalás
- befejezés

Előkészítés

Borító

- cím, adott esetben alcím
- szerző neve

- egyetem neve
- tanszék neve
- tantárgy adatai
- tanár neve
- évfolyam
- szerző egyéb szakjai
- beadási határidő dátuma

Ajánlás

köszönet valaki(k)nek, vagy egy intézménynek, aki(k), vagy amely valamilyen szerepet játszott a dolgozat létrejöttében (leginkább szakdolgozatnál)

Előszó

- személyes indokok a témaválasztásról, körülmények, amelyek a dolgozat megszületéséhez vezettek
- elvárások a témával összefüggésben
- felmerülő nehézségek

Tartalomjegyzék

- a struktúra megjelenítése alkalmas az olvasónak, hogy áttekinthető képet kapjon a dolgozatról
- a fejezetcímek, illetve alcímek oldalszámmal jelennek meg
- a tartalomjegyzékben szereplő címeknek meg kell egyezniük a szövegben szereplő címekkel
- a tartalomjegyzék nem jelenik meg külön fejezetként
- a függelékeknek is oldalszámmal kell megjeleníteniük

Formai tagolás

Leggyakrabban a számokkal tagoljuk a szöveget.

Példa:

a tudományos munka megírása

1. formai felépítés

1. 1. tagolás

1. 1. 1. számokkal történő tagolás

1. 1. 2. arab számokkal történő tagolás

1. 2 tipográfia

1. 2. 1. a főszöveg azonos logikai szinten lévő szövegrészei azonos stílussal készülnek

1. 2. 2. a hivatkozások stílusa egységes

2. tartalmi felépítés

Fontos: soha nem szerepelhet egy alpont, minimum kettő kell (ha van 1.1., akkor kell 1.2. is!)

Táblázatok

- oldalszámmal
- még ha értelmezhető is önmagában, kell egy szöveges magyarázat hozzá

- a fejlécen mindig szerepeljen a tartalom
- folytatólagosan számozzuk

Képjegyzék (nem a táblázatok közé tartozó ábrák)

- oldalszámmal
- folytatólagos számozással, de mindenképpen megkülönböztetve a táblázatoktól
- ha van, meg kell adni a pontos forrást, ahonnan az ábrát vettük

Rövidítések jegyzéke

- akkor szükséges, ha az egyszerűség kedvéért olyan rövidítéseket kell alkalmaznunk, amelyek feltehetően nem közismertek
- a tárgyalási rész előtt kell szerepelnie

Glosszárium

- szakkifejezések
- idegen nyelvű kifejezések

Bevezetés

- a kutatás jelenlegi állása, az eddigi eredmények
- a téma meghatározása, és valamilyen indoklás a témaválasztásról
- a kérdésfelvetés
- munkahipotézisek
- célkitűzés
- a kidolgozás folyamata
- az anyaggyűjtés szempontjai

Tárgyalás

- átvezetés
- a tézis részletes kifejtése
- az eredmény ismertetése

Befejezés

- a mérvadó eredmények összefoglalása: végkövetkeztetés
 - a menet közben „megtalált” következtetéseket nem kell újra megismételni
 - az egyes felismerések behelyezése a teljes összefüggésbe
 - kritikai megjegyzések a kutatási eredményekhez
 - adott esetben összehasonlítás mások kutatásaival
 - milyen következményei vannak eredményeinknek a további tudományos kutatásokra?
- Milyen fejlődések várhatóak a jövőben?

Függelék (a témához kapcsolódó anyagok)

- táblázatok, statisztikák
- fontos eredeti dokumentumok másolata
- kérdőívek eredetiben
- törvények szövegei

- jegyzőkönyvek
- újságkivágások, szövegrészek
- ábrák, illusztrációk
- áttekintő táblázatok

Jegyzetek (pl. e dolgozat hivatkozásai; a főszöveg megfelelő helyén felső indexben elhelyezett folyamatos számozással pl.³) A forrás megjelölése az oldalak alján (lábjegyzet, ez a barátságosabb verzió) vagy a szöveg végén (végjegyzet), minél rövidebben, hogy ne zavarják meg az olvasás menetét.

A dolgozatírás során különböztessük meg a hivatkozott és a felhasznált irodalmat! Az előbbit a Jegyzetek, az utóbbit a Bibliográfia részben tüntessük fel! A jegyzetek a főszöveget kiegészítő rövid megjegyzések, irodalmi hivatkozások. Ide kerülnek az idézetek, továbbá olyan, a dolgozat szövegébe be nem illeszthető utalások, amelyek esetleg a tárgyalásmenetet akadályoznák, magyarázatok, összehasonlítások (vö. = vesd össze), szóbeli informátorok megnevezése és a dolgozat közreműködőinek kifejezett köszönet. (Alkalmazható még a szerző-évszám rendszer: a megfelelő helyen kerek zárójelben kell megadni a hivatkozott mű szerzőjének családnévét és szóközzel elválasztva a megjelenés évét írásjel nélkül. A szerző-évszám rendszerű hivatkozást a mű végén betűrendes irodalomjegyzék egészíti ki, amely tartalmazza a hivatkozott mű teljes bibliográfiai adatait.)

Ismétlődő hivatkozás esetében az alábbi szabályokat lehet alkalmazni:

Ha két egymás után következő jegyzetben ugyanarra a forrásmunkára hivatkozunk, nem kell újra közölni a bibliográfiai adatokat, helyette: Uo. (Ugyanott).

Ha ugyanazon műnek egy másik helyére hivatkozunk, akkor az Uo. rövidítés mellé az idézett oldalszámot kell írni.

Ha a dolgozatban egy szerzőnek csak egy művére történik hivatkozás, akkor a szerző neve mellett az i.m. (idézett mű) jelölést kell használni, s ezután a hivatkozott lapszámot közölni.

Például:

¹ Vö.: Kanyó Zoltán: Megjegyzés az irodalmi elbeszélés szövegkezdetének kérdéséhez, 250 p. (p. 247-271) In: Uő. Szemiotika és irodalomtudomány, Válogatott tanulmányok, JATE Kiadó, Szeged, 1990. 400 p.

² Kanyó Zoltán: Uo. 251 p.

³ Vö.: Bernáth Árpád: Építőkövek – A lehetséges világok poétikájához, Ictus és JATE Irodalomelméleti Csoport, Szeged, 1998. 141 p.

⁴ Jefferson, Ann-Robey, David (szerk.): Bevezetés a modern irodalomelméletbe, Osiris, Budapest, 1995. 43-44 p.

⁵ Bernáth Árpád: I. m. 142 p.

Az idézés szabályai

A más szerzőktől átvett szó szerinti vagy szabadon megfogalmazott gondolatot jelölni kell. A felhasznált forrásokat lábjegyzetként vagy a szöveg végén, összegyűjtött jegyzékben pontosan meg kell adni. A jegyzeteket egy sorban, nagy kezdőbetűvel, ponttal a végén írjuk.

Kétféleképpen írhatjuk az idézeteket. A szó szerinti idézeteket idézőjelbe tesszük, és nagyon pontosan írjuk, ha nyomdahiba, vagy elírás van az eredeti szövegben, azt is úgy kell hagyni. Ha egy olyan szövegből idézünk, amely maga is idézetet tartalmaz, akkor azt úgy jelöljük, hogy a zárójelen belül odaírjuk, hogy idézet: „(idézet)...” vagy belső idézőjelet használunk: «...»

A nem szó szerinti idézet azt jelenti, hogy a saját szavainkkal fogalmazzuk meg a kollega gondolatát, de ekkor is jeleznünk kell az idézetet. (pl.: ahogy xy írja, v.ö. xy írásával...)

A szó szerinti idézetben mindig jelölni kell a kihagyásokat, változtatásokat, átírásokat, a következőképpen:

... három pont egy vagy több szó kihagyásakor

(...) három pont zárójelben, ha több mint egy mondat marad ki

(...). ha egész mondatok maradnak ki, akkor a zárójel után pont van

(...). ha egy egész bekezdés marad ki, akkor külön bekezdésbe kerül a jelölés

[...] ha a szerző változtat a szövegen (kihagy, hozzátesz), akkor ezek szögletes zárójelbe kerülnek

[sic] így jelöljük, ha egy az egyben átvettünk egy szöveget, de elírás, vagy helyesírási hiba van benne

Bibliográfia

A bibliográfiában azokat a műveket kell felsorolni, amelyeket a dolgozat írója elolvasott és a munkája során felhasznált. Ha sokféle forrás került felhasználásra célszerű azokat valamilyen szempont szerint csoportosítani. A leggyakoribb rendezés a betűrendbe sorolás. Az egyes bibliográfiai tételek a magyar ábécé sorrendjének megfelelő betűrendben követik egymást. A szerzők nevének leírásakor el kell hagyni a tudományos fokozatra, vagy társadalmi rangra vonatkozó névelőzégeket, mert azok nem képezik a betűrendbe sorolás alapját (Pl. dr., prof., PhD, br., gr. stb.).

Több módon lehet jelölni a forrásokat, de ha egyet kiválasztottunk, akkor azt kövessük.

A klasszikus: Szerző: Cím, alcím. Kiadó, Hely, évszám, oldalszám. Megadható még: sorozatcím, ISBN vagy ISSN szám (nemzetközi dokumentumazonosító), ami egyértelműen azonosítja a művet. A bibliográfiai hivatkozásokról az MSZ ISO 690 szabvány rendelkezik. Ami a publikált könyvekre és időszaki kiadványokra, a bennük található fejezetekre és cikkekre vonatkozó bibliográfiai hivatkozások leírására és megjelenítésére vonatkoznak. Példák különböző dokumentumtípusokra:

Könyv

MÉSZÁROS István: Középszintű iskoláink kronológiája és topográfiája, 1996-1948. Bp. : Akad. K., 1988. 336 p.

ECO, Umberto: Hogyan írjunk szakdolgozatot? 3. kiad. Bp. : Gondolat, 1996. 255 p.

A legfontosabb: minden egyes felhasznált irodalmat fel kell sorolni!

A következő szabályokat kell betartani:

- el kell különíteni az elsődleges és másodlagos forrásokat
- szerzők szerint névsorban soroljuk fel a műveket
- a keresztnéveket le is rövidíthetjük
- ha három szerzőnél több van, akkor már nem kell kiírni mindegyiket, csak az elsőt (de jelezni kell, hogy nem ő az egyedüli et. al.)
- a megjelenés éve vagy a szerző neve után vagy a végén szerepel

Részdokumentumok jelölése

A részdokumentum szerző(i): a részdokumentum címe, alcíme, oldalszámai, In a teljes mű szerzője vagy szerkesztője: teljes mű, sorozatcíme, kötetszámozása. Kiadó, Hely, évszám, esetleg a teljes mű terjedelme.

Könyvek részei

IBM PC DOS. 2. köt., A PC DOS felépítése. Bp. : LSI ATSZ, 1987. 13. fej. A PC DOS belső struktúrája. p. 228-240.

Közlemény a könyvben

MARX György: Az informatikai kultúra. In: Trendek magyar módra. Bp. : OMIKK, 1989. p. 116-226.

Tóthné Király Katalin: A főiskola könyvtára. In: A Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola évkönyve 1984-1988. (szerk. Guttman Miklós). Szombathely, BDTF, 1988. p. 122-127.

Időszaki kiadványok

Vas Népe. 39. évf. 222. sz. (1994. szept. 22.)- . Szombathely : Vas népe Kft.

Időszaki kiadványok cikkei

CSAPODI Csaba: A Corvina-kutatás újabb eredményei és feladatai. In: Magyar tudomány, 1990. okt., 97. köt. 10. sz. p. 1140-1146.

Fűzfa Balázs: Néhány szempont egy értékközpontú neveléstanhoz. In: Pedagógiai szemle ISSN 0031-3785. - 39.évf. 1989. 9.sz. - p. 825-831.

Video

A Habsburgok és a természet. (videofelvétel). Rend. Pehi László ; riporter Horváth Szilárd. Szombathely, 1992. - 1 (VHS) (ca. 20 min.) sz., PAL

Hivatkozás elektronikus dokumentumokra

Az elektronikus forráshivatkozás legfontosabb adatai, amelynek célja a szerzői jog tiszteletben tartása és a visszakereshetőség, az ellenőrzés biztosítása.

szerző: cím. - alcím. (nyelv) Megjelenési hely : Kiadó, év (dátum). hozzáférés: lelőhely (lelőhely utolsó ellenőrzésének dátuma) gyakorlati tudnivalók:	a dokumentum azonosítása típusa: pl. web, e-folyóirat, pdf szöveg stb. a pontos elérési út: tördelési lehetőség a / jelnél (és időpontja) megjegyzés: pl. hogy a szöveg Acrobat Readerrel olvasható
--	---

teljes forma	rövidített forma
Pálfi Éva: Hogyan hivatkozzunk az elektronikus forrásokra? web http://www.mek.iif.hu/porta/szint/tarsad/konyvtar/forras/hogyanhi/hogyanhi.zip (2005. 11. 20.) Zip-pel tömörítve.	Pálfi Éva: Hogyan hivatkozzunk az elektronikus forrásokra? http://www.mek.iif.hu/porta/szint/tarsad/konyvtar/forras/hogyanhi/hogyanhi.zip (2005. 11. 20.)

Bibliográfia

Balla Péter: Tudományos dolgozat készítése, <http://www.kre.hu/htk/index.php?n=23&id=24> (2005. 11. 20.)

A dolgozatírás elmélete (Sz. n.) <http://www.palya.hu/dolgozat/elmelet.cfm> (2005. 11. 20.)

Farkas Éva: Az adatgyűjtés folyamata, <http://old.bdtf.hu/konyvtar/feva/> (2005. 11. 20.)

Pálfi Éva: Hogyan hivatkozzunk az elektronikus forrásokra?

<http://www.mek.iif.hu/porta/szint/tarsad/konyvtar/forras/hogyanhi/hogyanhi.zip> (2005. 11. 20.)

Simon Ferenc: A „Columbo-módszer” mint (irodalom)értelmezési modell a középiskolában. A létrehozó szövegmagyarázat (a generatív poétika) elmélete és gyakorlata, http://vfe.vfmk.hu/eso/2003_3/021.html (2005. 11. 20.)

Simon Ferenc: Az Internet szerepe az oktatásban és a könyvtárhasználati ismeretek elsajátításában, 71-94. In Az iskolai könyvtár új modellje a gyakorlatban, Flaccus K., Bp. 2004.

^[1] Stephen W. Hawking: Az idő rövid története – A nagy bummtól a fekete lyukakig, Bp., Maecenas, 1989. 2. kiadás, 19. p.

^[2] Claude Lévi-Strauss: A mítoszok struktúrája, p. 133-148. In Strukturális I. p. 140-141. Strukturális I-II. Bp., é.n., Európa K., (szerk.: Hankiss Elemér) 295. p. és 270. p